

ARCHIPEL WILLEMSPARK

Uitneembare
folder
Special!
Archipel
PoëZie

nieuws... mensen... samenleving...

www.archipelwillemspark.nl

Open ateliers

10+11
oktober

Op zaterdag 10 en zondag 11 oktober 2020 wordt er weer een 'Open Ateliers' weekend georganiseerd in de wijk Archipel & Willemspark.

Het zijn onzekere tijden en ook wij weten niet wat er in oktober mogelijk is. Toch willen wij de voorbereidingen in gang zetten. Laten wij hopen dat het in oktober weer mogelijk is je vrijuit in de publieke ruimte te bewegen. Voor vele kunstenaars is het positieve nu dat zij veel gelegenheid hebben om te werken en mooi nieuw werk te maken!

Bent u kunstenaar, professional of ervaren amateur woont u in de wijk en wilt u gebruik maken van deze unieke gelegenheid uw werk te laten zien en eventueel te verkopen, geef u dan voor 1 juli 2020 op voor deelname. Dat kan via onze

site openateliersarchipelwillemspark.nl of door een mail te sturen met uw gegevens en een foto (met hoge resolutie) van uw werk naar info@openateliers-archipelwillemspark.nl. Ook als u geen eigen atelier in de wijk heeft kunt u deelnemen. Het Klokhuis, Het Elisabeth Vreedehuis en de RK Begraafplaats Sint Petrusbanden hebben hun medewerking al weer toegezegd.

Als bezoeker kunt u het weekeinde van 10 en 11 oktober van 12 tot 17.00 een rondje fietsen of wandelen langs de locaties van uw keuze en zo kennismaken met en genieten van alle creativiteit die onze wijk te bieden heeft. Wij verwachten in september een overzicht te kunnen geven van de deelnemende kunstenaars en de locaties waar geëxposeerd wordt. Wij hopen op een succesvol weekeinde, net als in 2018, toen ruim veertig deelnemende kunstenaars veel wijkgenoten en andere belangstellenden hebben kunnen ontvangen!

Voor vragen kunt u terecht bij Patricia Maitland 06 287 753 36.

www.openateliers-archipelwillemspark.nl

Beste wijkbewoners,

We hopen dat u de afgelopen moeilijke periode gezond bent doorgekomen en dat dat ook in de komende tijd het geval zal zijn. Als gevolg van de coronacrisis hebben wij de wijkkrant van april/mei niet uitgebracht. Vooral om onze vrijwillige bezorgers niet nodeloos aan risico's bloot te stellen.

Ter compensatie heeft u nu een dikker juni/juli nummer. Met een extra bijlage over alle muurgedichten in onze wijk, een initiatief van Stichting ArchipelPoëZie. We hopen dat u tijd heeft om een wandeling langs deze prachtige gedichten te maken. Een aantal van de vervallen april/mei wijkkrant artikelen hebben we, soms met aanpassingen, alsnog opgenomen. We hopen vanaf nu weer het normale tweemaandelijks ritme van de krant aan te kunnen houden.

Wel zijn we op zoek naar een of twee jonge vrijwillige redacteurs die mee willen helpen om een voor iedereen prettige, goed leesbare en informatieve wijkkrant te maken.

— de redactie

Vreugde en Verdriet in de Bankastraat

Vreugde: Op 1e Paasdag werd oud-kattenverzorgster Jos van Beek op haar 85e verjaardag verrast met een verjaardagsfeestje op straat. De organisatoren waren degenen, die hun katten in vakanties graag lieten verzorgen door Jos. Nu zorgden zij met een draaiorgel, slingers, koffie en gebak voor een aubade - met gepaste afstand - met feesthoedjes op. Jos stond in de deuropening en op de straat is nog steeds het getal 85 te zien!

Verdriet: helaas door het Coronavirus geveld is Nel, de vrouw van Café Banka. De vele bloemenstukken, bloemen en planten op het (gesloten) terras vóór het café getuigen van het grote medeleven met dit verlies.

Te kijk in de wijk

www.instagram.com/joslamcomics

JUNI/JULI 2020

Een uitgave van Bewonersorganisatie Archipel & Willemspark. Oplage 5000.

P.5 Tramlijnen in de wijk

Special! ArchipelPoëZie

P.11 Herdenken en nadenken

P.13 Ethel Portnoy

Het is de laatste tijd extreem droog. De vele bomen in onze wijk leiden daar onder. Als u een boom of andere beplanting voor de deur hebt staan geef die dan alstublieft af en toe wat water, zodat ze deze periode kunnen overleven.

International
Residents

Much of the material in this community newspaper can be found in English on the international section of the community website:

www.archipelwillemspark.nl

Bewonersorganisatie Archipel & Willemspark

secretariaat
p/a Celebessstraat 4, 2585 TJ Den Haag
Administratie: mw. Trudy Hollander
T. 070 404 95 80 (of T. 070 350 35 11)
secretariaat@archipelwillemspark.nl

voorzitter
Jaap Jan Brouwer
jaapjan@archipelwillemspark.nl

secretaris
Wouter Buwalda
wouter@archipelwillemspark.nl

penningmeester
Ruud Klein
T. 070 362 57 44, ruud@archipelwillemspark.nl

leden
Derk Hazekamp
derk@archipelwillemspark.nl
Niels van den Berg
niels@archipelwillemspark.nl
Agnès Philipse
agnes@archipelwillemspark.nl

contact zorg en welzijn
ruud@archipelwillemspark.nl

contact duurzaamheid
duurzaam@archipelwillemspark.nl

contact ruimtelijke ordening
ruimtelijkeordening@archipelwillemspark.nl

contact verkeer
verkeer@archipelwillemspark.nl

contact openbare ruimte
openbareruimte@archipelwillemspark.nl

contact cultuur
cultuur@archipelwillemspark.nl

wijkkrant
Sluiting kopij: 31 augustus 2020
Sluiting advertenties: 3 september 2020
Uitkomen wijkkrant: 24 september 2020
p/a Celebessstraat 4, 2585 TJ Den Haag,
T. 070 350 35 11
secretariaat@archipelwillemspark.nl

redactie
Arjan Hamburger, Frederique Nijhuis,
Else Ponsen, Engelen Scholtes,
Jan Wychers

aan deze uitgave werkten mee
Bart Brouwer, Bob Feenstra

correcties
Eva Drijver

strip voorzijde
Jos Lammers, joslamcomics.nl

vormgeving
Wilmar Grossouw
deontwerpvloot.nl

websitesredactie
Patti Calabro, Cristo Padmos, Deniz Pelsman,
Maud Siegmund, Josephine de Vijlder

nieuws voor de website
website@archipelwillemspark.nl

nieuwsbrief ontvangen?
Aanmelden via www.archipelwillemspark.nl

Wijkberaad A&W 2020
8 sept – 24 nov

Algemene adressen

Wijk- en Dienstencentrum 't Klokhuis
Voor informatie zie pagina 12.

Wijkcentrum Het Schakelpunt
Burg. Patijnlaan 1900, 2585 CB Den Haag

Koffiedrinken 55+
Onder voorbehoud en met aangepaste tijden.
maandag t/m vrijdag van 10.00 tot 12.00 uur
dinsdag 10.00 tot 11.00 uur

Gym op de stoel M.B.V.O.
Tijdelijk geannuleerd.
dinsdag 11.00–12.00 uur *Aanmelden ter plekke*

Florence Thuiszorg
verzorging en verpleging
maandag t/m vrijdag tussen 12.00–14.00 uur
T. 070 754 13 10 (calamiteiten 413 10 00)

Stichting Terminale Zorg door vrijwilligers
T. 070 754 13 30, info@terminalezorg.nl

Staedion
Postbus 40406, 2506 LK Den Haag
info@staedion.nl, T. 070 42 30 00

Prikpost huisartsen bij apotheek Nauta
donderdag 09.00 – 10.30 uur

Begeleiden & rijden
070 205 27 00 (algemeen 070 205 26 00)

Burenhulp in A&W
Mevr. M. Simonis–van Harten (*vanaf 11.00 uur*)
T. 070 350 34 94

The Anglican Church of St. John + St. Philip
Ary vd Spuyweg 1A, www.stjohn-stphilip.org
T. 070 355 53 59

Clubhuis en Speelpark De Cantaloup
Zoekt u oefen-, vergader- of hobbyruimte in de buurt voor door de week overdag of 's avonds? Clubhuis Cantaloup is te huur!
clubhuis.cantaloup@gmail.com
Cantaloupenburg 26A, 2514 KL Den Haag

Politie Haaglanden
T. 0900 88 44
T. 112 bij spoed & verdachte omstandigheden!

wijkagenten A&W
marjolijne.den.hartigh@politie.nl
rutger.brinkmann@politie.nl

Dierenambulance T. 070 328 28 28

Klachten Stadsbeheer T. 14 070

Oppas gezocht ...

Wanneer u een oppas zoekt kunt u onderstaande personen benaderen. De voorwaarden dient u verder zelf te maken.

Marion Lohle T. 06 254 953 12
Joris vd Putten T. 06 242 318 01
Sophie Vlaar T. 070 362 82 70

Houd A&W schoon en prettig!

Lantaarn kapot, afvalbakken vol of een verzakte stoep?
Meld het aan de gemeente, bel 14 070.
U krijgt een melding als het is opgelost.

Papierophalen aan huis 2020
donderdag 15 juli, 12 augustus, 9 september, 7 oktober, 4 november, 2 december

Wijkberaad 18.02.2020

Bestuur

Er zijn twee vacatures voor het bestuur – een voorzitter en een bestuurslid voor de portefeuille verkeer. Kandidaten kunnen vertrouwelijk hun sollicitatie richten aan: secretariaat@archipelwillemspark.nl

Er is een bedrag over van circa € 1.900 van een door de wijk zelf bijeengebracht 'grondwaterfonds'. Wijkbewoners worden uitgenodigd om bestemmingen hiervoor door te geven aan het secretariaat. Het bestuur heeft zelf voorkeur voor het toekennen van het restbedrag aan stichting ArchipelpoëZie.

Het regulier overleg met omliggende wijken verloopt voorspoedig. Er zijn inmiddels 2 gezamenlijke brieven verstuurd. De eerste brief ging over het (niet) handhaven door de gemeente van de eigen regels. De tweede brief ging over de spanning tussen de noodzaak tot het plaatsen van zonnepanelen (energietransitie) en het behoud van ons beschermd stadsgezicht dat geen plaatsing zonder vergunning toelaat.

Openbare ruimte

De brug over het watertje van het Monchplein wordt begin april (week 14–15) gerepareerd.

De opknappbeurt van het fietspad en de stoepen langs de Laan Copes staat nu gepland voor het 4e kwartaal. De aanwezige waterkolk ter hoogte van nummer 107 wordt in februari vernieuwd.

Ruimtelijke ordening

De aan Flamez (hoek Javastraat 132) verstrekte horecaverunning is inmiddels ingetrokken op grond van de wet Bibob (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen openbaar bestuur). De betrokken financier had een strafblad. Hopelijk komt hiermee een einde aan de extreme overlast.

De bewonersorganisatie (BAW) houdt de vinger aan de pols bij de opbouw met loggia aan het Bankplein 2. Inzet is het behoud van een karakteristiek pand in beschermd stadsgezicht.

BAW houdt ook de vinger aan de pols bij de plannen voor circa 12 'short stay' accommodaties aan de burgemeester Marijnenlaan. De vraag is of zo veel nieuwe accommodaties (parkeer)overlast met zich mee zullen brengen.

BAW is benaderd door een projectontwikkelaar die op het Plein 1813 4–5 het hoofdgebouw zou willen ontwikkelen met een modern bijgebouw ernaast. De Bewonersorganisatie liet weten mee te zullen werken indien de nieuwbouw in lijn is met de huidige bouw. Behoud van het stadsgezicht staat hier voorop.

Duurzaamheid

Aandacht werd besteed aan de stichting de Haagse Tuinbank die alle grote en kleine groeninitiatieven in Den Haag ondersteunt van moestuin naast je flat tot meer groen in de wijk.

Het volledige verslag vindt u op de website www.archipelwillemspark.nl

Nieuwe voorzitter Bewonersorganisatie

Jaap Jan Brouwer treedt met ingang van 1 juni aan als voorzitter van het bestuur van de Bewonersorganisatie Archipel & Willemspark. Hij volgt Robert van Moorsel op die, vanwege het verstrijken van de bestuurstermijn, na vier jaar terugtreedt als voorzitter.

Jaap Jan (63 jaar) is organisatieadviseur, ondernemer in de zorg en auteur van een aantal succesvolle boeken. Hij woont met zijn gezin al enige jaren in de Archipel en heeft ruime ervaring met het werken met vrijwilligers en de (lokale) overheid.

Vanwege de Corona crisis is het niet mogelijk om Jaap Jan Brouwer voor te stellen aan het Wijkberaad en passend afscheid te nemen van Robert van Moorsel. Het bestuur zal dat alsnog doen bij de eerstvolgende gelegenheid.

Het bestuur spreekt zijn grote dank uit aan Robert van Moorsel. Lastige zaken, zoals het terugdringen van het autoverkeer door de wijk en de ingeperkte uitbreiding van Madurodam, leidde hij in goede banen. Zijn passie, tomeloze inzet en sociale betrokkenheid waren vitaal voor het behoud van het karakter van onze wijk.

W. Buwalda — *secretaris Bestuur*

Nieuwe wijkagenten

Sinds een paar maanden heeft Archipel&Willemspark twee nieuwe wijkagenten: *Marjolaine den Hartigh* en *Rutger Brinkmann*. Een gesprek op het bureau Jan Hendrikstraat met Marjolaine, vóórdat het coronavirus toesloeg.

‘We zijn lokaal aanspreekpunt. We gaan zelf veel investeren in die contacten en we zullen ook bij het wijkoverleg aanwezig zijn’

gepatrouilleerd, zeker 's nachts. We maken onze rondes op de fiets, lopend, af en toe in de auto.'

Bestrijken jullie ook de Scheveningse Bosjes?
‘Officieel vallen die onder Scheveningen, maar wij komen er vaak, wetend dat veel buurtbewoners er gebruik van maken en sommigen zich er, vooral 's avonds, niet altijd comfortabel voelen.’

Waarom opereren jullie niet vanuit het hoofdbureau aan de Burg. Patijnlaan? ‘Op het hoofdbureau aan de Patijnlaan zijn nog maar een paar diensten gevestigd, zoals de administratie. In de niet te verre toekomst verhuist het hele hoofdbureau naar de Binckhorst.’

Waar werkte je hiervoor? ‘Ik ben begonnen in het basisonderwijs, maar daar lag uiteindelijk mijn hart niet. Ik besloot de Politie-academie te volgen, ook omdat ik graag buiten werk. Na de academie werkte ik 10 jaar in het Laakkwartier, vervolgens bij de surveillancedienst en daarna enkele jaren in Pijnacker-Nootdorp. Maar ik wilde graag naar de stad terug.’

Hoeveel wijkagenten zijn er eigenlijk? ‘In heel Den Haag zo'n 150. Het streven is één wijkagent per 5000 inwoners. Archipel&Willemspark, met 7500 bewoners, is dus goed voorzien.’

Wat doet de wijkagent precies? ‘Onze taken liggen op het gebied van openbare orde, verkeersveiligheid, jeugdproblematiek en kleine milieuzaken. Ik moet nog ondervinden wat de belangrijkste kwesties in Archipel&Willemspark zijn. Heel af en toe is er een golf van inbraken, maar zo iets verschuift van wijk naar wijk. Geluidsoverlast levert klachten op, maar dat komt ook omdat bewoners soms onvoldoende met elkaar communiceren. Er zijn ook klachten over

parkeer- en rijgedrag. We registreren alles en filteren dan wat echt urgent en wat minder akuaat is. We zijn lokaal aanspreekpunt voor bewoners, winkeliers en horeca, scholen, buurtverenigingen en maatschappelijke organisaties. We gaan zelf veel investeren in die contacten en we zullen ook bij het wijkoverleg aanwezig zijn.’

Wat betekent de corona-crisis voor jullie werk? ‘Een van onze taken is het handhaven van de noodverordening. Dat betekent het regelmatig checken van plekken waar normaal gesproken veel mensen bij elkaar komen: de speeltuin aan de Kerkhoflaan, de speelplaats bij de Atjesschool, de Bosjes van Repelaar, horeca en sportscholen. We hebben gelukkig niet hoeven optreden. Daarnaast onderhouden we veel individueel contact met buurtbewoners en ondernemers die met vragen zitten.’

Kunnen bewoners jullie bellen? ‘Voor noodgevallen moet je altijd 112 bellen en voor andere gevallen 0900 8844. In het laatste geval komt de vraag of klacht bij ons terecht. Je kunt ook via de website politie.nl, na invoering van je postcode, problemen aankaarten.’

Hoeveel tijd besteed je daadwerkelijk op straat? ‘In deze inwerkperiode ongeveer de helft, maar ik hoop dat dat snel meer zal worden. We zijn er niet altijd, maar er wordt ook door de surveillancedienst

www.politie.nl

AH

Café Corona

Wanneer ik 's morgens naar mijn werk liep liet ik me af en toe onderweg verleiden om een kop koffie te drinken op de Denneweg. Dat kon altijd maar kort, want de plicht riep. Ik nam me voor om, als ik uitgewerkt was, daar een dagelijkse gewoonte van te maken. Een mooier begin van de dag leek me niet mogelijk. Dat kon natuurlijk ook in onze buurt. Aan deze prettige gewoonte kwam na jaren abrupt een einde bij het uitbreken van de corona. Dat was even slikken!

Al gauw bleek dat het niet de koffie en de krant waren, die ik het meeste miste. Het zijn de mensen die ik daar terloops ontmoette. De andere ochtendkoffiegasten, waarmee je ruzie kon maken om de krant. Maar naarmate de ophok voortduurde, bleek dat ook op anderhalve meter sociaal koffiedrinken tot de mogelijkheden behoort. Alleen bij goed weer, want het moet buiten plaats vinden.

Er is in de eerste plaats koffie voor nodig. Dat is geen probleem in ons centrum, bij bakker Bornhijm en Rosa-Limoncello aan de overkant. Maar de ruimte op de bornhijmbank die op de ochtendzon ligt, is beperkt. Er is ook niet genoeg ruimte omheen. Zelfs in een 'zero meter' samenleving zou het al krapjes zijn geweest. De bank bij Rosa ligt weer niet in de zon 's morgens. Haal je daar je koffie, dan moet je oversteken. Niet ongevaarlijk. Zelfs nu niet, met minder verkeer.

Dan is er bij de Scheveningse bosjes J&J – voorheen de Prinsenvink. Veel ruimte, banken in de buurt, dus een goed alternatief. Aan de grens van de buurt, in de Frederikstraat, is er nog De Dikke Mik. Dat is wat ver weg en de stoep ruimte is er bovendien wat krap. Toch maar koffie halen bij Bornhijm of Rosa en uitwijken naar het ruimer en zonnig Nassauplein? Het blijft behelpen...

JW

Hamsterééééén!

Een hamster maakt voorraadjes voedsel voor moeilijke tijden. Hamsteren is zijn overlevingsstrategie. De oproep 'Hamstereee!' stond vaak in de folders van onze buurtsuper, die we toen nog wekelijks in de bus kregen. Het betrof dan in prijs onweersaanbare aanbiedingen van levensmiddelen. Met overleven had deze oproep niets te maken. Vaak was de folder geïllustreerd met een portretje van het guitige diertje zelf.

Wat toen werd geprobeerd door middel van reclame te stimuleren, gebeurde nu spontaan en geheel onverwacht. Ik denk dat de zaak nog nooit zo'n omzet heeft gehad als die eerste week van de Coronacrisis. De bevoorradings winkel van de vraag in ieder geval niet bijhouden. Kassa! Daar kan een winkelier alleen maar van dromen.

Het meest gehamsterde product?
Het meest gehamsterde product bleek toilet papier te zijn. Terwijl toilet papier toch een geringere voedingswaarde heeft dan muesli bijvoorbeeld. En bovendien niet eens in de aanbieding was. Ook is er van toilet-

papier geen bruikbaar mondkapje te maken. Er was dus iets anders aan de hand. Wanneer je voldoende voedsel hebt gekocht, stijgt kennelijk de behoefte om ook de andere zijde van de spijsvertering te bedienen. En dan kom je al gauw bij toilet papier uit. Wat op het eerste gezicht een beetje vreemd lijkt, is eigenlijk zo gek nog niet.

Vuurwapens
In Californië ging, nadat het coronavirus er was uitgebroken, de verkoop van vuurwapens significant omhoog. Wanneer je vriezer en je keukenkast vol zijn, moet je die voorraden ook beschermen. Hierin gaan Amerikanen verder dan de hamster. Wapens heb je in de VS toch al nodig om jezelf veilig te voelen. En daar komt nu nog de beveiliging van je overlevingsvoorraad bij. Hiervoor zijn wapens onontbeerlijk. Want jaloezie burens zijn niet te vertrouwen. Burens, die waarschijnlijk hun wapeniging ook hebben opgevoerd en wel om dezelfde reden. Een wapenwedloop kan daar zomaar ontstaan...

JW

Verminderen Autoverkeer Centrum-Noord

Bewoners-, ondernemers- en andere belangorganisaties hebben in samenwerking met de gemeente een concept-advies opgesteld om te zorgen voor minder doorgaand autoverkeer in Centrum-Noord. Daar valt ook onze wijk onder.

Het intensieve (dikwijls doorgaande) autoverkeer over bijvoorbeeld Laan Copes van Cattenburgh, Javastraat, Mauritskade, Bankstraat en diverse sluiswegen tast de luchtkwaliteit en de leefbaarheid van de wijk aan. Het advies, opgesteld voorafgaand aan de coronacri-

sis, wordt in de komende weken besproken met de 'achterban' (bewoners, ondernemers en anderen) en daarna aan de gemeenteraad ter beslissing voorgelegd.

U kunt het advies, toelichtingen en een video vinden op <https://www.denhaag.nl/nl/in-de-stad/verkeer-en-vervoer/bereikbaarheid/verminderen-doorgaand-autoverkeer-centrum-noord.htm>
Uw mening en suggesties kunt u mailen aan secretariaat@archipelwillemspark.nl en/of aan centrum-noord@denhaag.nl

Plein 1813 N° 2

De schrik slaat je om het hart als je de desolate kaalslag in de grote tuin van het fraaie pand aan Plein 1813 N° 2 ziet. Ruim 50 prachtige, grote, oude bomen zijn gekapt, waaronder een aantal monumentale beuken. Waarom in hemelsnaam?

De villa, een rond 1860 gebouwd Rijksmonument, was tot eind 2015 eigendom van het Rijk. Ooit woonde voormalig Minister van Buitenlandse Zaken Joseph Luns er. Later was de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid er gevestigd.

Alvorens in 2015 tot verkoop (bij opbod) over te gaan besloot het Rijk, met goedkeuring van de provinciale Omgevingsdienst Haaglanden, de kennelijk flink vervuilde grond te laten saneren. Dat karwei werd uitbesteed aan bouwbedrijf BAM, in samenwerking met het in bodemsanering gespecialiseerde ingenieursbureau Intersoil uit Veenendaal. De vervuilde grond werd afgegraven en vervangen door een dikke kleilaag.

voorheen

BAM en Intersoil waren dan wel gespecialiseerd in bodemsanering, maar kennelijk minder in de mogelijke effecten daarvan op de in die bodem groeiende bomen.

Tot ontsteltenis van de nieuwe eigenaar, Rob Vellekoop, bleek de dikke, geplette laag klei de bomen geheel te verstikken. In tamelijk korte tijd stierven de meeste bomen stuk voor stuk af. Zij moesten worden gekapt en grote stukken grond moesten worden nagesaneerd. Vellekoop deed zijn beklag bij het Rijk. Na vier jaar rechtzaken kreeg hij een schadevergoeding van 800.000 euro toegewezen.

Die schadevergoeding wordt door Vellekoop gebruikt om de tuin opnieuw aan te leggen en zo goed mogelijk in oude luister te herstellen. Maar pas in het komende najaar kunnen tientallen nieuwe, jonge bomen worden geplant, noodgedwongen met een maximale diameter van 30 à 40 centimeter. Het gaat een paar decennia duren voordat die bomen weer volgroeid zijn. Er komt ook een nieuwe beukenhaag langs het buitenhek en de gehele oprit wordt vervangen en aangepast.

Al met al een treurige blamage voor Rijk en provincie, en meer nog voor het door het Rijk gecontracteerde bouwbedrijf en ingenieursbureau. Met als enige troost dat de tuin over zo'n 50 jaar hopelijk weer net zo mooi zal zijn als tot voor kort. Niet ieder van ons zal dat meemaken.

AH

Haags!?

Waar kan je nu nog genieten van het echte Haags? En dan niet in de vorm van cabaret, zoals Haagse Harry of de Clichee mannetjes. Ik bedoel van Haags Naturel in het wild. Eens was dat de Markt aan de Herman Costerstraat. Daar was het Haags de voertaal, de taal van de kooplieden en de klanten. Maar het is er nu bijna helemaal verdronken door Turks en Arabisch. En daarom meer een plek geworden voor oriëntalistiek.

Het mooiste Haags...

Dat hoorde ik ooit eens bij het Zuiderpark. Een oudere sportvisser legde me de fijnere kneepjes uit van het aalsteken. De aal werd daarbij niet aan de haak geslagen, maar gespiet. Dat gebeurde met een grote getande ijzereen vork aan een lange houten steel. Hij beschreef dat proces heel bloemrijk en bijna poëtisch in zijn moerstaal. Het laatste reservaat voor het Haags was voor mij de Kunst- en Antiekmarkt aan het Lange Voorhout.

Ton en Manus

Daar waren de conversaties van de antiquairs Pa en Jan Huijser van een grote klasse. Ik kende hen nog van de Herman Costerstraat. En van hun antiekwinkel in het Statenkwartier. Daar viel op zaterdagmiddag ook veel te genieten. Het was er een komen en gaan van 'native speakers'. Maar Pa hield de markt voor gezien. Jan hield het nog even vol, maar gaf er tenslotte ook de brui aan.

Bleven eigenlijk alleen over: Ton en Manus. Ze hadden samen een kraam. Daarin voerden ze de hele dag eindeloze gesprekken. Die gingen synchroon raketings langs mekaar heen. Het waren in feite monologen. Dat gaf deze voorstelling iets surrealistisch. Ze voerden een stuk op dat Beckett jaloers gemaakt zou hebben. Manus overleed vorig jaar. Ton zit nu in zijn eentje in de kraam. Wachtend op Godot?

Het Haags sterft uit.

JW

Klinkers in de Riouwstraat

En dan is er in deze weinig opwekkende tijden ook nog prettig nieuws: de Gemeente berichtte omwonenden dat het asfalt in de Riouwstraat in de komende twee jaar in het kader van groot onderhoud vervangen wordt door klinkers. Dat is niet alleen mooier en passend bij het historische karakter van de wijk, maar ook beter voor milieu en klimaat omdat klinkers het regenwater beter doorlaten en veel minder hitte afgeven dan asfalt. De gemeente liet overigens na om de buurt tijdig en adequaat over het plan te consulteren. Maar per saldo kunnen we een welkome verfraaiing van straat en buurt tegemoet zien.

In 2020 wordt het gedeelte tussen Timorstraat en Bankplein onder handen genomen, en in 2021 het gedeelte tussen Bankplein en Koninginnegracht. Een aantal verkeersdrempels wordt toegevoegd. Straathoeken worden aangepast zodat er ruimte komt voor fietsbeugels.

Meer informatie over het project is te vinden op www.denhaag.nl/bereikbaarheid

AH

In de Archipel & Willemspark is ruim 40 procent van de bewoners niet-Nederlander of van niet-Nederlandse afkomst. In de wijkkrant zullen we steeds één van hen kort laten vertellen hoe ze onze wijk beleven.

Meldt u aan als u mee wilt doen bij elseponen@gmail.com

Buitenlandse buurtgenoten

Fanny Sacépé-Weiersmuller woont sinds 7 jaar in Den Haag en is 2 jaar geleden van Scheveningen naar de Archipel verhuisd. Fanny is geboren in het Franse Chateauroux, studeerde literatuur in Bretagne en volgde de School voor Journalistiek in Lille. Daarna werkte zij in Parijs bij het (progressieve) weekblad Le Nouvel Observateur. Ze verhuisde naar Nederland toen haar, eveneens Franse, man voor het European Patent Office in Rijswijk ging werken.

Met een zakelijke partner startte ze een bedrijfje, 'La Librairie Nomade' dat op wisselende lokaties in de stad Franstalige literaire evenementen organiseerde. Hoewel dat bedrijfje niet meer bestaat organiseert Fanny nog wel 'wijn en boek' avonden, vooral voor de grote Franstalige gemeenschap in Den Haag. Met man en twee kinderen (Louise, 14 jaar, en Max, 11 jaar) woont Fanny in een kleinschalig appartementengebouw aan de Bankastraat.

Hoe ervaar je het leven in deze wijk? 'Heel aangenaam, het leven is hier vrij, je wordt makkelijk geaccepteerd, en er is energie. Soms doet het leven hier, met zijn kleine winkels en café's, me een beetje aan een Parijs buurtje denken. Er heerst een niet zo makkelijk te omschrijven prettig "wijkgevoel". Het is makkelijk om contact te leggen, ook al leidt dat niet per se tot vriendschappen. De band binnen ons appartementengebouw is hecht. Doorgaans hebben we overigens meer contact met expats dan met Nederlanders. We zijn o.a. hierheen verhuisd zodat onze dochter sneller vanaf Den Haag CS de trein naar de haar school in Voorschoten kan nemen. Tegelijkertijd wilden we dicht bij de binnenstad wonen en toch dicht bij het strand blijven. Ik ben gek op het geluid van meeuwen en dat hoor je hier gelukkig ook.'

Wat zijn je favoriete plekken? 'Ik loop vaak hard in de Scheveningse Bosjes en mijn favoriete moment (en plek) is als ik over de brede toegangsallee richting Kerkhoflaan ren en dan in de verte de koepel van de katholieke begraafplaats zie. Adembenemend mooi. Favoriet voor mij zijn ook de Brasserie en Nibbles. En ik kom met veel plezier bij de Exotenhof, de mensen zijn er erg aardig.'

Wat kan er verbeterd worden aan de buurt? 'In de Bankastraat heb je behoorlijk last van het verkeerslawaai, maar dat is misschien onvermijdelijk als je aan zo'n drukke doorgangsstraat gaat wonen. Toch hoop ik dat het mogelijk wordt om de buurt veel verkeersluwer te maken dan zij nu is.'

AH

TRAMLINIEN IN DE WIJK

DEEL 2

LIJN 12 (een zomerlijn) reed van juli 1907 tot september 1909 over de Koninginnegracht van de Wittebrug tot de Javabrug op de route Kurhaus Bezuidenhout.

LIJN 13 reed van mei 1905 tot oktober 1911 van het Kurhaus naar het Carnegieplein over de route van lijn 8. Bij het tolhuis ging hij via de Burgemeester Patijnlaan en Burgemeester van Karnebeeklaan weer terug naar het Kurhaus. Lijn 13 kwam daarna door de Javastraat en Alexanderstraat van oktober 1912 tot april 1916 op de lijn Statenkwartier naar C.S.

LIJN 14 reed van maart 1909 tot maart 1910 de route van de eerste lijn 13, Kurhaus Carnegieplein.

LIJN 15 reed van 16 mei 1912 tot 15 juni 1912 door de Javastraat en Alexanderstraat op zijn route van de Laan van Meerdervoort naar C.S. Lijn 15 kwam weer terug in de wijk van juni 1924 tot september 1941 op de route Kurhaus Bezuidenhout. Als het ware een opvolger van de vroegere lijn 12. Lijn 15 kwam voor de derde keer door de wijk op zijn route van het Zuiderpark naar C.S. en wel door de Javastraat en Alexanderstraat.

LIJN 17 reed van mei tot 3 september 2001 tijdelijk via de Koninginnegracht op zijn route van het Wateringseveld naar het Noorderstrand. Vanaf 3 september reed deze lijn vanaf Wateringseveld naar het Statenkwartier via Alexanderstraat, Javastraat en Scheveningseweg. In december 2003 verdween deze lijn uit onze wijk.

In deel 1 werd vermeld dat de eerste exploitant de DTC was. De exploitatie was geen vetpot en de DTC ging failliet. De Haagsche Tramway 'HTyM' nam de exploitatie over in januari 1867. Door honds optreden van personeel en verwaarlozing van de paarden liep dit ook niet goed af. In oktober 1873 nam de Sociëteit anonyme des tramways de la Haye 'TH' de exploitatie over. Omdat men meer Nederlands kapitaal wilde inbrengen mondden onderhandelingen uit in de oprichting van Haagsche Tramweg Maatschappij.

'In oktober 1873 nam de Sociëteit anonyme des tramways de la Haye de exploitatie over'

TW & Bob Feenstra

Flowers of Joy

Aan bloemenzaken is in onze wijk geen gebrek. Twee winkels, in Frederik- en Bankastraat en twee kiosken, waarvan een in A.H. de ander bij de Algemene Begraafplaats, dekken dunkt me de behoefte aardig.

Vroeger was er nog de gang van Sjaan in de Bankastraat, ter hoogte van no. 91, waar nu een hek is. Maar Sjaan is langgeleden vertrokken. Deze opgevallen plaats is nu virtueel ingenomen door Joy Schreiner. Ze maakt boeketten van kunstbloemen op bestelling. U kunt ze zien op internet en bijvoorbeeld in Madurodam. Een boeket van Joy is natuurlijk heel iets anders dan een bosje tulpen of rozen. Ze zijn exotischer en gaan veel langer mee. Daarbij zijn ze nauwelijks van echt te onderscheiden.

Water verserven is bovendien niet nodig. Rozen verwelken, tulpen vergaan, maar Joy's bloemen kunnen lang blijven staan. Alleen is afstoffen op zijn tijd misschien een goed idee.

www.flowersofjoy.nl

Ik boek een vakantie en neem mee... Een zonnehoed!

TravelXL Reisbureau Archipel in de Bankastraat boekt i.v.m. Covid-19 tijdelijk minder vakanties en omdat bij de pakken neerzitten geen optie voor hen is, gaan zij vanaf 11 juni a.s. naast vakanties ook zonnehoeden verkopen.

Ankie Jansen van het reisbureau vertelt hierover het volgende. Wij verkopen dames en heren hoeden in verschillende stijlen en kleuren. Hoeden die niet alleen trendy en van uitstekende kwaliteit zijn, maar ook bescherming bieden tegen de zon. De meeste hoeden zijn UPF50+ gecertificeerd en blokkeren 97,5% van de schadelijke UV-zonnestralen; ze beschermen uw gezicht, hoofdhuid en nek. Belangrijk want steeds meer mensen ondervinden de nadelige gevolgen van de zon en ontwikkelen huidproblemen of zelfs huidkanker. De meeste van onze hoeden zijn ook reisvriendelijk, want ze zijn kreukbestendig en makkelijk inpakbaar in uw koffer.

Wij zien u graag voor het boeken van een vakantie of het passen van een hoed. Misschien een leuk idee voor Vaderdag op 21 juni a.s.?

www.travelxl.nl/archipel

Brief aan de gemeente...

Op 24 januari heeft de Bewonersorganisatie Archipel & Willemspark, mede namens de wijken Van Stolkpark, Duttendel/Wittebrug, Benoordenhout, Zeeheldenkwartier en Buurtschap 2005, een stevige brief aan de gemeente geschreven over de (gebrekige) toepassing en handhaving door de gemeente van de eigen regelgeving.

Onderstaand het gedeelte over Archipel & Willemspark:

Er wordt, gelukkig, streng gehandhaafd op niet-betaald parkeren in onze wijk. De wagens met scanners rijden met grote frequentie door de wijk. Op de middenberm van de Burgemeester Patijnlaan mag slechts voor één uur worden geparkeerd om te laden of lossen. Maar dat wordt niet gecontroleerd. De gehele middenberm staat dag en nacht vol met geparkeerde auto's, vrachtauto's en kraanwagens. Van laden en lossen is geen sprake. Oversteken is hier inmiddels gevaarlijk geworden omdat het zicht belemmerd wordt. Frappant omdat deze situatie zich voordoet pal voor het hoofdbureau van politie. De gemeente handhaaft streng op niet-betaald parkeren maar er wordt zelden of nooit gecontroleerd op andere vormen van fout parkeren. Met name kunnen genoemd worden: het parkeren op hoeken, op stoepen en op het fietspad (even snel wat halen bij de broodjeswinkel of de apotheek). Allemaal overtredingen waar handhaving aan de orde moet zijn. Juist ook ter bescherming van de veiligheid van (mindervalide) bewoners.

De verlening van de vergunningen aan restaurant Flamez (Balistraat) en niet-handhaving overlast is niet in orde. Het is met name de nachtontheffing die, gezien de ligging van de zaak in een woonwijk, nooit uitgegeven had mogen worden door de gemeente. Dit is nl. in strijd met haar eigen richtlijnen. Nu wordt Flamez gebruikt als discotheek en ondervinden veel buurtbewoners overlast. De bewoners volgen de bezwaarprocedure en nemen verdere stappen tegen deze gang van zaken. Al met al is een strakkere regie van de gemeente/politie nodig.

Regelmatig worden er vergunningen verleend die in strijd zijn met de Welstandsnota, die onder meer eist dat bij bouwen in beschermde stadsgedichten en/of monumenten in de stijl van het hoofdgebouw monument/stadsgezicht moet worden gebouwd. Dat geldt zowel voor bijgebouwen alsook voor andere aanvullingen aan het gebouw. Tevens moet bij karakteristieke gebouwen de gevel en dakopbouw worden beschermd. Er is - zo lijkt het in ieder geval - onvoldoende kennis of besef bij de ambtenaren van deze regels.

Verder worden er veel te welwillende afwijkingen toegestaan van de eisen in het bestemmingsplan en de welstandsnota. De eisen zijn er niet voor niets en in plaats van een gemeentelijk 'ja' of 'ja, mits' moet degen die een plan indient in strijd met het bestemmingsplan gewoon aanlopen tegen een 'nee'. Dat scheelt overigens ook iedereen, waaronder de gemeente, veel tijd. Enkele voorbeelden: de (inmiddels verlaten) plannen voor nieuwbouw bij Plein 1813 (Israëliëse residentie en wachtgebouw) en helaas de wel doorgevoerde plannen bij Sophialaan 3.

Sinds het verbod op splitsen zoeken eigenaars/ontwikkelaars hun heil in het fenomeen verkamering. Het is simpelweg een manier om het splitsingsverbod te omzeilen. De coalitie heeft gelukkig al het een en ander hierover opgenomen in haar nieuwe akkoord, doch we moeten nog zien of de nieuwe regels zullen worden gehandhaafd.

Tot zover de brief waar het onze wijk betreft. Het wachten is nog op een (helder) antwoord van de gemeente.

In elk geval is inmiddels de exploitatievergunning van restaurant annex club-discotheek Flamez door burgemeester Remkes ingetrokken. De rechter heeft, na een bezwaarprocedure van de eigenaren, voorlopig geoordeeld dat die intrekking terecht was. Nog onzeker is of daarmee de kous af is.

En de druk vanuit de gemeentelijke politiek om tot een verbod op 'verkamering' te komen is de afgelopen tijd opgevoerd.

De Vries Robbé
makelaars in ontroerend goed

Aandacht, tijd en service

Javastraat 47 | 2585 AE Den Haag | 070 - 365 88 44 | info@vriesrobbe.nl | www.vriesrobbe.nl

Koop
Verkoop
Huur
Verhuur
Taxaties

NVM funda

Een thuis vind je samen met **Estata**.

Met onze persoonlijke aandacht, ons unieke netwerk en brede aanbod zorgen wij ervoor dat jij krijgt waar je echt blij van wordt!
www.estate.nl

070 350 70 50 | info@estate.nl

ESTATA
MAKELAARS O.G.

Marceline Strumpher
NVM register
makelaar taxateur

Margot Koesen
NVM register
makelaar taxateur

AANKOOP | VERKOOP | AANHUUR | VERHUUR | BEHEER | TAXATIES

NVM MVA CERTIFIED
ESTAT BROKER

PARKSTAETE
SCHILDERWERKEN

www.parkstaeteschilderwerken.nl

Celeste
HAUTE PARFUMS

Acqua di Parma
Annick Goutal
Candalfie
Cire Trudon
Creed
Diptyque
Geo F. Trumper
Leonard Grey
Lorenzo Villoresi
Mason Pearson
Molton Brown
Parfums D'Orsay
Penhaligon's
Serge Lutens

FREDERIKSTRAAT 963 | T 070 3461487
WWW.CELESTE-PARFUMS.NL
24/7 online

DROST JUTEN
NOTARISSSEN

Jouw notariskantoor in Den Haag

Op afspraak ook 's avonds geopend

Drost Juten Notarissen • Nassauplein 36 • 2585 ED Den Haag
Telefoon (070) 342 51 00 • E-mail info@drostjuten.nl • drostjuten.nl

Martin Willems | Hair Art

Bankastraat 103 A
2585 EJ Den Haag
tln + tix 070 35 44 812

Susanne Sluyterman van Loo
Uitvaartbegeleiding

telefoon 06 37 27 57 77
www.susannesluytermanvanloo.nl

Thuiszorg die bij ú past

De 4 zekerheden van Evita Zorg

- 1 altijd en direct inzetbaar
- 2 alle zorg en ondersteuning thuis
- 3 vaste zorgverlener die bij ú past
- 4 volgens afspraak op afgesproken tijd

Evita abonnement afsluiten? Laat ons u informeren!

Ook voor de dagbesteding bent u van harte welkom in Evita Lokaal

t 070-3141600
info@evitazorg.nl
www.evitazorg.nl

Wijn op Dronk & Antiquariaat Arine Van der Steur

rare books, Old Master prints
high quality wines &
zeldzame boeken, prenten & kwaliteitswijnen

Balisastraat 81B
2585XN Den Haag

+31 (0) 6 517 921 66
wijnopdronk.nl

+31 (0) 70 743 90 80
arinevandersteur.nl

Gransjean
WIJNEN EN DELICATESSEN

Steeds voor u op zoek naar bijzondere lekkernijen!

Bankastraat 12 • Den Haag
www.gransjean.nl

De Tegelkunst

Verkoop en uitvoering vakmanschap voor restauratie, reparatie en onderhoudsadvies op maat

Javastraat 106
2585 AV Den Haag
070-3630112 of 065 1303770
Email: info@detegelkunst.nl

Voor openingstijden zie: www.detegelkunst.nl

Verwondering in en om de Archipelbuurt van Den Haag

PoëZie
ARCHIPEL

Foto's Herman Schartman

3 Bankastraat / Laan Copes van Cattenburch

This Is Just To Say
William Carlos Williams
New Directions Publishing Corp, 1938

Lettertype
TheMix
Lucas de Groot

5 Javastraat Javahofje

De Nachtegalen
J.C. Bloem
Athenaeum Polak & Van Gennep, 1965

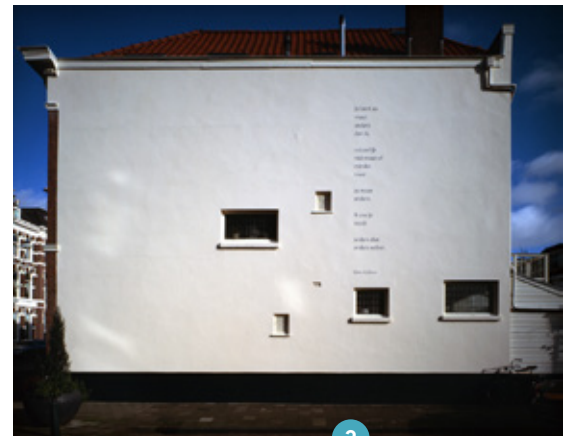
Lettertype
Dorian
Elmo van Slingerland

1 Surinamestraat Hofje van Schuddegeest

Ga nu maar liggen liefste
Rutger Kopland
Van Oorschot, 1975

Lettertype
Ruse
Gerrit Noordzij

2 Surinamestraat / Laan Copes van Cattenburch

Je bent zo mooi anders dan ik
Hans Andreus
Uitgeverij Holland, 1990

Lettertype
Caspari
Gerard Daniëls

4 Burgemeester Patijnlaan 1928

Zomer XVIII
K.L. Poll
Veen Uitgevers, 1990

Lettertype
Dolly
Akiem Helmling
Bas Jacobs
Sami Kortemäki

archipelpoezie.nl

Poëzie in de openbare ruimte

Wij zijn Archipelpoëzie

Ons doel is om – met de buurten Archipel en Willemspark als epicentrum – Den Haag te verfraaien met poëzie in de openbare ruimte. Zo willen we een bijdrage leveren aan de leefbaarheid, culturele beleving en uitstraling van buurt en stad. Ook streven we ernaar om via deze buiten-poëzie de binding tussen straat-, wijk- en stadgenoten te versterken.

Rode draad voor de buiten-poëzie is 'De Verwondering'. We willen met de gedichten een moment van verstilling en ruimte bieden – een adempauze, korte reflectie, vraag

of nieuw gezichtspunt, zodat de passant als het ware nieuwe lucht inademt en verblijd, verrast of geraakt zijn weg vervolgt.

Niet alleen het gedicht en zijn schrijver, maar ook de letter en zijn ontwerper hebben een prominente rol. Een mooie letter is een kunstwerk op zich. De Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten (KABK) Den Haag heeft een rijk verleden in het opleiden van letterontwerpers. Veel ervan horen tot de wereldtop. De buiten-gedichten bieden een staalkaart van hun werk.

Archipelpoëzie is vanaf de start een samenspel. Wat zijn we blij met onze subsidiegevers, de enthousiaste buurtgenoten, de muur- en raameigenaren, en de

vele andere mensen die meedoen en bijdragen. Zo vormen we met elkaar een archipel van mensen die verbonden zijn in dit project. Samen zijn wij Archipelpoëzie. Wilt u ook meedoen? Zoek ons dan op – u bent heel welkom.

Met veel genoegen bieden bewonersorganisatie Archipel en Willemspark en Stichting Archipelpoëzie u deze uitneembare brochure aan. Met de plattegrond kunt u zelf uw wandelingen en fietstochten samenstellen. De fotogalerij belicht alle muur- en raamgedichten tot dusverre. En de teksten bieden achtergrondinformatie over de diverse aspecten van ons project. We wensen u veel plezier met Archipelpoëzie!

Nachtbraak van Pem Sluiter De geboorte van een muurgedicht

Archipelpoëzie is altijd op zoek naar geschikte muren. Het traject van mogelijkheid naar realisatie loopt voor elke muur weer anders. Bij het vijftiende muurgedicht ging het zo.

Bram Rutgers' echtgenote Pem Sluiter (zij overleed in 2007) was dichter. Bram's burens kijken, net als Bram, op de zijgevel van Batjanstraat 10. Zij bedenken hoe mooi het zou zijn als één van Pem's gedichten deze muur zou sieren. De gepleisterde gevel is echter in slechte staat en moet eerst fors worden opgeknapt.

Bram, enkele omwonenden, de muureigenaren en Archipelpoëzie vinden elkaar.

Onderweg zijn er obstakels en mijlpalen. Een noodzakelijke en geslaagde crowdfundingactie om de muur opnieuw gepleisterd te krijgen. Discussie over welk gedicht te kiezen. Bezinning op de taal waarin het gedicht moet worden aangebracht – Engels of Nederlands? Ook over de kleur van de letters wordt grondig nagedacht.

Op 23 juni 2018 vindt de feestelijke onthulling plaats door toenmalige burgemeester Pauline Krikke. Een grote menigte wijkgenoten heft het glas op Pem's gedicht Nachtbraak – en op een bijzonder samenspel voor de realisatie.

6 Javastraat / Alexanderplein
Midsummer, Tobago
Derek Walcott
Uitgeverij Bananafish, 1976
Lettertype
Diamant
Joost Dekker

7 Riouwstraat 48
Regen
Ivo van Strijtem
Atlas Contact, 2014
Lettertype
Collis
Christoph Noordzij

11 Burgemeester van Karnebeeklaan 3
Everyone Sang
Siegfried Sassoon
Faber and Faber, 1920
Lettertype
Haarlemmer
Jan van Krimpen

12 Nassaulaan
De Haagse Schoolvereniging
Yesterday is History
Emily Dickinson
Thomas H. Johnson, 1929*
* Zie ook archipel Poezie.nl
Lettertype
Caecilia
Peter Matthias Noordzij

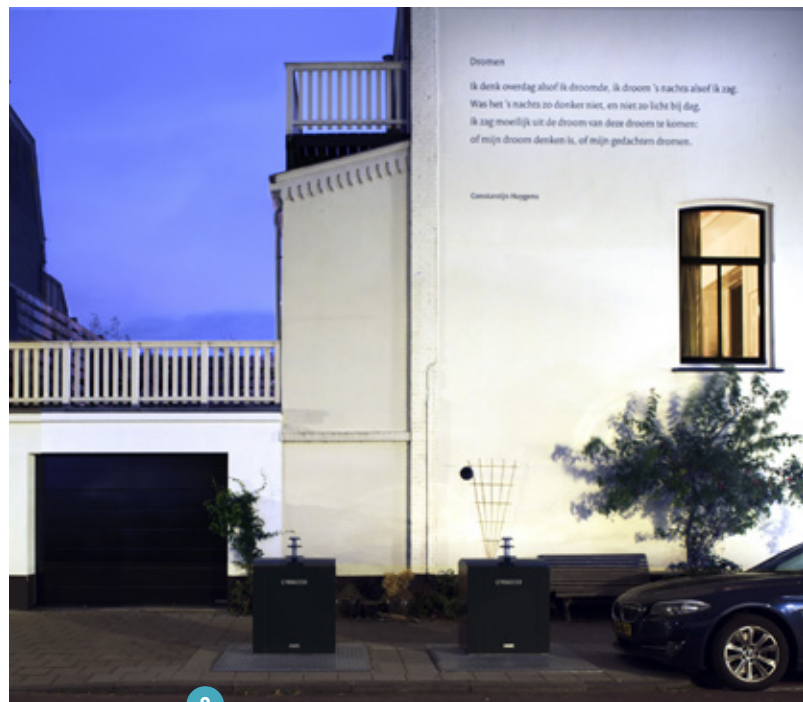

15 Batjanstraat
Nachtbraak / Nocturne
Pem Sluijter
Arbeiderspers, 2004
Lettertype
Flex
Paul van der Laan

14 Lissabon
Lama's
Peter Berger
Uitgeverij Holland, 1962*
* Zie ook archipel Poezie.nl
Lettertype
Century Modern
Erik van Blokland

Foto's Herman Schartman

8 Bankastraat / Atjehstraat
Dromen
Constantijn Huygens
Querido, 1984
Lettertype
Versa
Peter Verheul

10 Prinsessegracht 19
Laat
Leonard Nolens
Querido, 2004
Lettertype
DTL Documenta
Frank E. Blokland

9 Nieuwe Schoolstraat 52
in ongeremd rennen
Hélène Gelens
Uitgeverij Cossee, 2010
Lettertype
Productus
Petr van Blokland

13 Kerkstraat 15
Zachter
M. Vasalis
Van Oorschot, 1954
Lettertype
Lava
Peter Bil'ak

16 Delistraat / Koninginnegracht
Lijn 9
Lizette de Koning
Piet Paaltjens
Geschreven voor locatie, 2018
Lettertype
Anne Ligtenberg

17 Atjehstraat 13
Immortelle XLIX
Piet Paaltjens
H. Goemaere/Stock-Werbrouck en Zn, 1858
Lettertype
Lyon Text
Kai Bernau

18 Bankastraat 52
O, ik weet het niet
Herman de Coninck
Arbeiderspers, 1999
Lettertype
Algebra Display
Susana Carvalho
Kai Bernau

archipel Poezie.nl

Het ontwerpproces Vakmanschap van Haagse bodem

De grafische vormgeving van het gedicht op een muur is misschien wel even belangrijk als de inhoud ervan. Vele grafische aspecten spelen een rol vóórdat een ontwerp definitief is.

Wilmar Grossouw is vanaf het eerste begin onze steun en toeverlaat voor de vormgeving. Hij is verantwoordelijk voor de stijl van ArchipeloeZie en voor het ontwerp van de buiten-gedichten. Van het maken van een artist's impression en overleg met letterontwerpers, tot de afstemming met firma Güttschmidt en het bepalen van de precieze kleur van de letters.

Welk lettertype past bij het gekozen gedicht? Wat is een logische plaatsing op muur of raam? Krijgen voetgangers, fietsers en automobilisten een mooie blik op het gedicht? Hoe groot moet het gedicht zijn om goed gezien en gelezen te kunnen worden? Maar ook: hoe klein, als er maar weinig muuroppervlak beschikbaar is? De technische uitvoerbaarheid is, op een toech nooit voor 100% vlakke muur, lastiger naarmate letters kleiner zijn.

De variatie in lettertypen is enorm. In Den Haag worden typografen opgelegd aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten. Wij prijzen ons gelukkig hun deskundigheid te mogen inzetten. Nog niet één keer pasten wij eenzelfde lettertype toe in de achttien tot nu gerealiseerde muur- en raamgedichten.

Maak eens een wandeling langs wat gedichten, en ervaar het verschil tussen letters mét een schreef – dunne dwarsstreepjes aan het uiteinde van de letterlijnen – en schreefloze letters. Kijk eens of er een relatie is te vinden tussen de stijl van het gedicht (klassiek of modern) en het gekozen lettertype. Verbaas je erover hoe verschillend bijvoorbeeld de letter *g* kan worden vormgegeven. Het zijn details, maar ze zijn bepalend voor het totale resultaat.

Zo besloot Wilmar bij het gedicht van M. Vasalis in de Kerkstraat de titel cursief te plaatsen, vanwege het 'zachte' van het gedicht.

Om tekst op een muur goed te kunnen lezen, is contrast nodig tussen het lichte muurvlak en de letter. De letterkleur kan variëren van lichtgrijs tot donkergrijs (nooit zwart). Vaak komt er nog een kleine kleurtoevoeging in het grijs die verwijst naar een kleur uit de directe omgeving van de muur. Over details gesproken.

Herman Schartman Fotografie met oog voor detail

ArchipeloeZie verheugt zich in een eigen fotograaf die alle poëzie-uitingen met liefde portretteert: Herman Schartman. Zijn foto's vindt u in deze folder.

Herman is gespecialiseerd in stadslandschappen en licht toe: 'Als je beter kijkt stel je jezelf steeds meer vragen over de verhalen waarvan je de sporen ziet. Het is niet mogelijk om een stadslandschap twee keer hetzelfde te fotograferen: telkens als je terug komt is er iets veranderd.'

Schartman werkt met een analoge technische camera en met een digitale camera met shift-lens. Zijn foto's kenmerken zich door veel detail en een rechte compositie.

Op zijn foto's voor ArchipeloeZie zie je hoe verschillend een muur gefotografeerd kan worden – van de sprookjesachtige avondlijke sfeer van het muurgedicht van Bloem, tot de zonnige uitbundige sfeer bij het muurgedicht van De Coninck. Hoe langer je naar de foto's kijkt, hoe meer je ziet.

www.urbanlandscape.nl

Poëzie als verrijking Wat herkent ú in de gedichten?

We hopen met ons project de belangstelling voor poëzie te vergroten. Want poëzie verrijkt.

De gedichten bieden een glimp van het tijdperk waarin de gedichten zijn geschreven. Van de 17e eeuwse vroege romantiek van Constantijn Huygens via de verschrikkingen van de Eerste Wereldoorlog en de vreugde daarna (Siegfried Sassoon), naar de schijnbare onbezorgdheid van de tweede helft van de 20e eeuw in de gedichten van Hans Andreus of Rutger Kopland.

Gedichten nemen je ook mee in de persoonlijke leef- en denkwereld van de dichter zelf. Wie ooit een onbeantwoorde liefde heeft gekend, herkent zich wellicht in het raamgedicht van Piet Paaltjens.

De verwondering tussen sociale klassen is mooi terug te vinden in Peter Berger's gedicht en de sportievelingen onder ons herkennen zich in de welhaast euforische wregels van Hélène Gelens.

Wat herkent ú in de gedichten?

Heel Den Haag mag meedoen! Poëzie zoekt raam – uw raam?

ArchipeloeZie heeft een nieuwe loot aan de stam om nog meer poëzie in de openbare ruimte te brengen: RaampoeZie.

Een voorbeeld vindt u op Atjehstraat 13: een gedicht van Piet Paaltjens. Het gedicht is een knipoog naar het bedrijf dat hier vroeger was gevestigd, 's-Gravenhaagsche Melkrichting De Sierkan. Binnenkort hopen we een tweede raamgedicht te kunnen onthullen.

Ook voor de raamgedichten hanteert ArchipeloeZie de combinatie van goede poëzie en vooraanstaand

letterontwerp. De vormgeving kan verschillen, die wordt bepaald door de raameigenaar. De letters kunnen in de folie worden uitgespaard om inkiijk te voorkomen, zoals bij de Atjehstraat, maar het kan ook andersom, met de letters gewoon op het raam.

Een raamgedicht kost rond de 400 euro, en als de eigenaar de helft betaalt, neemt de Stichting de andere helft voor haar rekening. Dus heeft u of weet u een raam op ooghoogte, goed zichtbaar vanaf de straat en minimaal een meter breed? En vindt u het leuk om mee te doen aan nog meer straatpoëzie?

Stuurt u ons een mail, dan nemen wij contact met u op. info@archipeloezie.nl

Ga eropuit en geniet van de gedichten

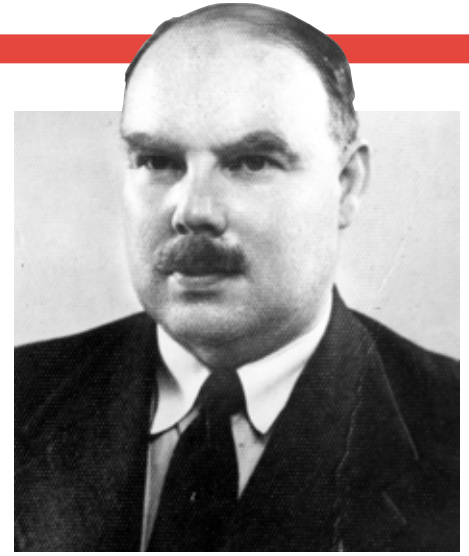
Een plattegrond met fraaie gedichten en mooie typografie nodigt als vanzelf uit tot verkenning. Maar hoe die verloopt is aan u. Door de spreiding van de gedichten kunt u een korte of langere route samenstellen.

Wilt u liever met deskundige begeleiding op ontdekking? Diann van Faassen neemt u graag te voet of met de fiets mee en legt onderweg veel uit. diannvanfaassen@ziggo.nl

Gedichten Archipel-poëzie

- Surinamestraat**
Hofje van Schuddegeest
Ga nu maar liggen liefste
Rutger Kopland
- Surinamestraat / Laan Copes van Cattenburch**
Je bent zo mooi anders dan ik
Hans Andreus
- Bankastraat / Laan Copes van Cattenburch**
This Is Just To Say
William Carlos Williams
- Burgemeester Patijnlaan 1928**
Zomer XVIII
K.L. Poll
- Javastraat**
Javahofje
De Nachtegale
J.C. Bloem
- Javastraat / Alexanderplein**
Midsummer, Tobago
Derek Walcott
- Riouwstraat 48**
Regen
Ivo van Strijtem
- Bankastraat / Atjehstraat**
Dromen
Constantijn Huygens
- Nieuwe Schoolstraat 52**
in ongeremd rennen
Hélène Gelens
- Prinsessegracht 19**
Laat
Leonard Nolens
- Burgemeester van Karnebeeklaan 3**
Everyone Sang
Siegfried Sassoon
- Nassaulaan**
HSV
Yesterday is History
Emily Dickinson
- Kerkstraat 15**
Zachter
M. Vasalis
- Lissabon**
Lama's
Peter Berger
- Batjanstraat**
Nachtbraak / Nocturne
Pem Sluijter
- Delistraat / Koninginnegracht**
Lijn 9
Lizette de Koning
- Atjehstraat 13**
Immortelle XLIX
Piet Paaltjens
- Bankastraat 52**
O, ik weet het niet
Herman de Coninck

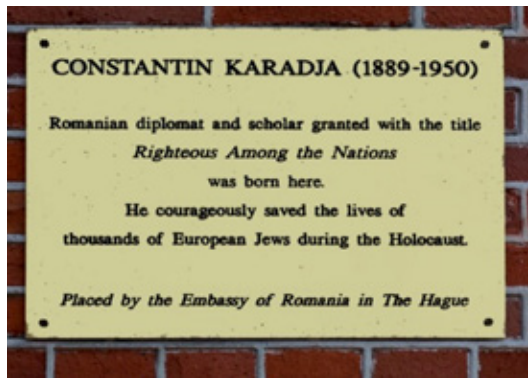
Bevrijdingsdag in de wijk. Net als op Koningsdag en bij de Dodenherdenking werd er dit jaar veel meer gevlagd dan andere jaren. Misschien omdat er meer mensen thuis waren, misschien omdat er een sterker gevoel van verbondenheid was. Het zag er prachtig uit. Het zou mooi zijn als we dit in de toekomst kunnen voortzetten.

Constantin Karadja
We lichten er hier één persoon kort uit, al doen we daarmee anderen in onze wijk misschien tekort: de op Nassaulaan 1 in 1889 geboren Roemeense diplomaat Constantin Karadja. Hij was zoon van een Roemeense diplomaat, ging zelf ook in dat vak en wist als consul-generaal in Berlijn en hoofd van de consulaire dienst in Boekarest meer dan 50.000 joden met de vereiste papieren in veiligheid te brengen. Dwars tegen de instructies van het toenmalige fascistische, Hitler steunende, Roemeense regime in. Na de oorlog werd hij door het nieuwe, communistische Roemeense bewind

ontslagen, vermoedelijk vanwege zijn aristocratische achtergrond. Constantin Karadja stierf in 1950, mogelijk in de gevangenis.

In 2005 werd hem postuum de titel 'Righteous among the nations' door het Joodse Yad Vashem Instituut verleend. Rond die tijd werd door de Roemeense Ambassade

in Den Haag een herinneringsplaque aan het huis op Nassaulaan 1, vlak bij het ronde bruggetje over de Mauritskade, onthuld.

Loop er maar eens heen en denk dan na over deze bijzondere, uiterst moedige en humane man. En wilt u meer over hem weten: het internet biedt, zij het niet overstelpend veel, informatie.

Herdenken en nadenken

Dit jaar wordt herdacht dat Nederland 75 jaar geleden door de Geallieerden bevrijd werd van 5 jaar Nazi-terreur.

Door het Coronavirus werden helaas alle tot de zomer geplande publieksactiviteiten afgelast. Naast de jaarlijkse dodenherdenkingen en het bevrijdingsfestival op het Malieveld omvatten die o.m. de Haagse Bevrijdingsdag, de herdenking van het bombardement op Bezuidenhout, de Nederlands-Indië herdenking, de Invictus Games, Veteranendag. De Bunkerdag vindt misschien in het najaar alsnog plaats evenals de viering eind oktober van het 75-jarig bestaan van de Verenigde Naties.

hebben ervaren. Nadenken dat die vrijheid niet alleen betekent dat je kunt doen en laten waar je zin in hebt, maar ook eigen verantwoordelijkheid omvat om een vrije samenleving te steunen. Nadenken over je bejegening van andere groepen. Nadenken hoe je reageert op de oplaiende verbale en soms fysieke agressie tegen andersdenkenden en minderheden. Nadenken hoe je zelf zou handelen in een situatie van onvrijheid of terreur.

Hopelijk was en is er naast herdenken ook voldoende tijd voor nadenken. Nadenken over het gemak waarmee we tot dusver vrijheid als vanzelfsprekend

Wat dat laatste aangaat is er alle reden om ook na te denken over degenen die in de oorlog met grote persoonlijke moed hun eigen toekomst en vaak hun leven, en dat van hun familie, op het spel hebben gezet.

Toekomstplannen Archipel-poëzie waaert uit

Onze basis is het tot stand brengen van poëzie in de openbare ruimte. We gaan dan ook volop verder met de muurgedichten en voegen daar raamgedichten aan toe. Maar we willen ook graag experimenteren met andere vormen van buiten-poëzie, permanent of tijdelijk. Een gedicht op een viaduct, op de straat, als pop up in een leegstaand

pand, op een steigerafdekking bij een renovatie... Heeft u ideeën? Zoek ons dan op!

De buurten Archipel en Willemspark blijven ons 'epicentrum'. Maar ook in geografische zin waaien we graag uit. Niet per buurt maar spontaan, zodat in de stad een archipel van poëzie in de openbare ruimte ontstaat.

Poëzie onder oog- en handbereik om inwoners en bezoekers van Den Haag te verwonderen, bemoeiden en verblijden. We willen

aansluiten bij de diversiteit van de bewoners en het internationale karakter van de stad. Onder andere door ook Engelstalige gedichten te realiseren.

Door een gedicht tot stand te brengen, bevorderen we de verbinding in de straat of wijk. Bij de onthullingen verwelkomen we iedereen die in de buurt van het gedicht woont of werkt, zodat mensen elkaar ontmoeten en nieuwe contacten ontstaan. Natuurlijk zorgen we voor bij deze tijd passende onthullingen.

Aantrekkelijk bijdragen Wilt u ons steunen?

Onze stichting is afhankelijk van subsidies, sponsoring, legaten en giften. Uw bijdrage is daarom meer dan welkom. Archipel-poëzie is geregistreerd als culturele ANBI. Dat maakt uw gift fiscaal extra aantrekkelijk. Zie hierover onze webpagina of zoek contact met penningmeester Marco Zoon. info@marcozoon.nl

Stichting Archipel-poëzie
Ruth van Rossum voorzitter
Derk Hazekamp secretaris
Marco Zoon penningmeester
Jan Hein Schouw lid

Gilles Hooft Graafland initiator
Inge Ebbinge advies poëzie
Wimmar Grossouw ontwerp

info@archipelpoezie.nl
www.archipelpoezie.nl

Fonds 1818

Poëzie ARCHIPEL

advertentie

100 Years
Reliable in Real Estate

In 1920, Oscar H. Loeschke founded a real estate company that was to become Alexandria Warranty Contractors & Master Painters. A hundred years of real estate experience is proof of consistent, successful entrepreneurship, achieved by providing craftsmanship and by daring to innovate.

As a result, Alexandria has become a leading organization in multiple aspects of the real estate business. Our team of skilled experts is at your service every day. Now and in the future and with the expertise of one hundred years of experience.

Sweelinckplein 1 | 2517 GK The Hague | 070 - 338 74 38 | info@alexandriabv.nl | alexandriabv.nl

De Haagse Boekery

Literatuur ~ Kinderboeken

Antroposofie ~ Filosofie

en heel veel kunstkaarten

Frederikstraat 24 • 2514 LK Den Haag
(070) 346 48 00 • info@haagseboekery.nl
www.haagseboekery.nl

APOTHEEK NAUTA

• Bankastraat 60, 2585 EP Den Haag
Telefoon (070) 354 00 70
• Javastraat 5
Telefoon (070) 365 60 62

Geopend maandag t/m vrijdag van 8.30-17.30 uur. Op zaterdag van 11.00-15.00 uur alleen Bankastraat.

Ook voor bezorging aan huis of op het werk (op het voor u gewenste tijdstip en kosteloos)

exoten•hof

Een wereld aan diversiteit in verse groente en fruit

Bezoek eens onze website.

Ons hele assortiment thuis op een presenteerblaadje. Bestelgemak voor iedereen.

Bankastraat 78g | T 070 350 52 50 | info@exotenhof.nl
2585 EP Den Haag | F 070 331 90 71 | www.exotenhof.nl

Archipel

ZONWERINGEN & ROLLUIKEN
Paramaribostraat 143, 2585 KB Den Haag

Tel. 070-346 17 70

archipelzonwering@gmail.com

Gespecialiseerd in zonweringen en rolluiken sinds 1949

Matzinger Eversdijk

Notarissen

Alexander Gogelweg 32
2517 JJ Den Haag
T (070) 35 88 000
F (070) 35 88 707

E notaris@matzingereversdijk.nl
I www.matzingereversdijk.nl

MEIJER FINANCE

Marius Meijer AARB

Javastraat 14
2585 AN 's-Gravenhage
Tel.: 070 - 360.02.32
www.meijerfinance.nl

van Laar verhandel

Bankastraat 83
2585 EH Den Haag
070 350 34 86

www.verhandelvanlaar.nl

Cirkel van Afscheid

Cirkel van Afscheid Uitvaartdiensten
Betrokken, met aandacht, eerlijk

Merlijn Berkhout-Schippers
06-17492776 | Den Haag e.o.
Henriëtte aan de Wiel
06-34018107 | Rotterdam e.o.

www.cirkelvanafscheid.nl

Meer belevenissen van de personages uit de strip "Te kijk in de wijk" in deze wijkkrant vindt u in:

Jij vindt ook niks leuk!

93 vrolijke strips om u door de alledaagse treurnis van het leven heen te slepen.

Een joslamcomics-productie, nu verkrijgbaar bij:
www.boekenbestellen.nl
onder vermelding van ISBN 978-94-6345-332-5

J.J. STROINK

SINDE 1979
TANDPROTHETICUS

- Gespecialiseerd in volledige en frame gebitsprotheses ook op implantaten
- 30 Jaar lange ervaring en persoonlijk advies
- Vergoeding vanuit de basisverzekering tevens bij bezoek aan huis
- Voor spoedreparaties en pasvormcorrecties kunt u ook bij ons terecht volgens afspraak
- Onze praktijk is rolstoeltoegankelijk

Riouwstraat 17, 2585 GP Den Haag (070) 35 00 482
Website: www.praktijkstroink.nl

Fysiotherapie
Manuele therapie
Psychosomatische fysiotherapie
Medische Fitness
Consulten
Advies/begeleiding

www.archipelfysiotherapie.nl

“DE CONIFEEER”

Ook voor uw sierbestrating, kleine sloopwerkzaamheden, balkon, snoeien en roeien van bomen.

R.G. v. Straaten
Borneostraat 54
2585 TW Den Haag
Mobiel: 06-53780411
Mail: info@deconifeer.nl

ANNETTE POLDERMAN

LIJSTEN / ENCADREMENTEN

BANKA STRAAT 85
2585 EH DEN HAAG
TELEFOON: 070 - 355 62 25

Java

SCHOENSERVICE

SCHOENREPARATIES • SLEUTELS • SPANNERS • VETERS
INLEGZOLEN • ONDERHOUDSMIDDELEN
JAVA STRAAT 57, 2585 AG DEN HAAG
RONDUAVASCHENSCHEDE 24, WWW.JAVASCHOENSERVICE.NL
TEL. 070-752-3288

CHR. TH. JEHEE

STEENHOUWERIJ
NATUURSTEENHANDEL

Gevelbekleding • Schouwbekleding
Dorpels en Nuten • Trapbekleding
Vloeren • Vensterplaten
Grafmonumenten

Sumatrastraat 30 Tel. (070) 350 44 80
2585 CS Den Haag info@jeh.ee.nl

VAN DE VELDE NOTARIAAT

'S - GRAVENHAGE

Burgemeester Kolfschotenweg 63 | 2585 DZ 's-Gravenhage
telefoon 070 346 95 02 www.vandeveldenotariaat.nl

Crossing Border in gevaar

In onze wijk is in een voormalig schoolgebouw aan Kerkstraat 11 de organisatie van het Crossing Border Festival gevestigd. Crossing Border is sinds 1993 een jaarlijks terugkerend internationaal literatuur- en muziekfestival in Den Haag, waar zowel wereld-bekende als opkomende schrijvers en musici aan bod komen. Het festival speelt zich af in Theater aan het Spui, de Nieuwe Kerk en de Centrale Bibliotheek. Literatuur is de harde kern van het evenement. En ook bij de muziek speelt de kwaliteit van de teksten een grote rol. In het verleden heeft het festival plaats geboden aan schrijvers als Salman Rushdie, Karl Ove Knausgaard, Dave Eggers, Michel Houellebecq en aan musici als Ed Sheeran, Patty Smith, Salif Keita en Coldplay.

Naast het festival organiseert Crossing Border onder de naam Border Kitchen regelmatig interview- en discussie-avonden met gerenommeerde auteurs. Aan bod kwamen onder meer Isabel Allende, Jonathan Safran Foer, Omar Pahuk, Ian Mc Ewan. Op het ogenblik vinden die avonden door corona noodgedwongen online plaats.

Dit zowel nationaal als internationaal zeer geprezen festival dreigt nu om te vallen. In het advies van de 'Adviescommissie Meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur 2021-2024' wordt cultuurwethouder Robert van Asten (D66) geadviseerd om de subsidie aan Crossing Border in te trekken. Een paar van de ondoordringbare stellingen van de commissie: "Te weinig inbedding van het festival in de Haagse culturele sector en de letterensector in het bijzonder. Te weinig toelichting op de artistieke kaders van waaruit het muziek- en literaire programma wordt samengesteld. Geen intrinsieke of thematische sturing. Te weinig cultureel ondernemerschap. Te weinig ambitie als het gaat om diversiteit. Draagt te weinig bij aan de profilering van Den Haag als literatuurstad".

Hoe verder?

Ga er maar aan staan om dat te weerleggen. Organisator Michel Behre is vanzelfsprekend aangeslagen door het advies en heeft verzet aangetekend, onder anderen via een online protestactie. Het andere Haagse literaire festival, Writers Unlimited, krijgt als het aan de adviescommissie ligt nog wel subsidie, maar daarover is gedoe ontstaan omdat er sprake lijkt te zijn van belangenverstrengeling. Een van de verwijten van de Adviescommissie is dat de twee festivals niet samenwerken.

Ondertussen werkt Behre nog wel aan het eerstvolgende - en misschien dus laatste - festival dat van 3 tot 8 november gepland staat. Maar of, en zo ja hoe, dat festival door kan gaan is vanwege de corona-perikelen vooralsnog onzeker. Inmiddels heeft ook een aantal schrijvers - waaronder Tom Lanoye - geageerd tegen opdoeking van het unieke festival. Veel Hagenaars sluiten zich daarbij aan. Of het allemaal helpt in een periode waarin subsidiëring van de cultuursector al langer onder druk staat en door de economische neergang in nog zwaarder vaarwater komt zal spoedig blijken.

Stopzetting van Crossing Borders betekent wel een pijnlijke culturele verarming van Den Haag, zeker waar de stad zich als 'literatuurstad' afficheert. We wensen wethouder Van Asten en de Gemeenteraad in hun afwegingen en besluitvorming veel inzicht en wijsheid toe. Wie de wethouder daarbij wil helpen kan hem mailen op Robert.vanastene@denhaag.nl. en de Gemeenteraad via griffie@denhaag.nl.

Het 450 pagina's dikke rapport van de Adviescommissie kun je vinden via www.denhaag.nl. En wie op de hoogte wil blijven van ontwikkelingen rond Crossing Border kan zich op de nieuwsbrief abonneren, toegankelijk via de website.

www.crossingborder.nl
www.borderkitchen.nl AH

Disruptie...

In tijden van disruptie (ontwrichting) gebeuren er onverwachte dingen. Dingen die je niet had kunnen of willen voorzien.

In de Eerste Wereldoorlog was er in Noord Frankrijk een groot tekort aan bedden en hospitalen. De slagvelden waren rampgebieden. Burgers stelden hun huizen ter beschikking en er werden zelfs kastelen ingericht als noodhospitaal. Die eigenaren en hun familie werkten soms zelf mee als verplegers. Later werden het revalidatiecentra. Veel gewonden hadden verwoeste gezichten door granaatscherven.

Dr. Esser

De plastische chirurgie werd in die tijd 'uitgevonden' door een daar werkzame Nederlandse chirurg. Dr. Esser werd beroemd door zijn gezichtsreconstructies. Er is nu weer zo'n tijd waarin drastische uitbreiding van van het aantal hospitalbedden noodzakelijk is. Tenminste, wanneer je onze wanhopige premier op de televisie mocht geloven. Zelfs het leger wordt ingeschakeld met materiaal en menskracht. Ahoy wordt omgebouwd tot ziekenhuis. En tezelfder tijd staat er een ziekenhuis in onze omgeving

leeg. Er is veel verzet geweest tegen deze sluiting. Zelfs de oud-vicevoorzitter van de Raad van State heeft er op gewezen dat weer openstelling onontkoombaar is.

Maar er zijn belangen die zich daar tegen verzetten.

Openstelling van Bronovo zou niet mogelijk zijn. Omwille van goede zorg. Daar zou niet voor kunnen worden ingestaan. Er was niet genoeg personeel bovendien. Dat houdt tenminste de bestuurvoorzitter van de betreffende zorginstelling hardnekkig vol.

Het lijkt er nu op, dat bestuurders in de zorg over lijken gaan om gezichtsverlies te voorkomen. Maar op deze manier zal dat hun zeker niet lukken. En mochten ze hun gezicht nog terug vinden, dan is het in het beste geval zwaar beschadigd. Oplappen zal nog een heel karwei blijken te zijn. Het is voor hen wachten op een kundige plastisch chirurg. Liefst met oorlogservaring. Een dr. Esser.

VREEMDE VOGELS IN DE ARCHIPEL

Niet voor bange mensen Ethel Portnoy

Koninginnegracht 88, net om de hoek van de Sumatrastraat. In de jaren zeventig dachten voorbijgangers nog wel eens dat er een kind op de piano zat te oefenen. In werkelijkheid kwam het gepingel van de vrouw des huizes, die ooit beweerde dat Beethoven geweldigt in bed moet zijn geweest, met 'die opbouw naar een machtige climax, die hamerende akkoorden - maar wel het tegendeel van Chopin, meer een rammer...' Gene, taboes of burgerlijke moraal waren haar vreemd, ze was schrijfster, kosmopoliet en misschien wel de meest vrijgevochten vrouw van onze buurt. Haar naam: Ethel Portnoy (1927-2004).

Ze groeide op in een klein appartement in de New-Yorkse Bronx, als dochter van Russisch-joodse immigranten. Na haar studie Engels vertrok zij in 1950 met een beurs naar Parijs om culturele antropologie en archeologie te gaan studeren. Hier ontmoette zij haar grote liefde, de Nederlandse journalist en schrijver Rudy Kousbroek (1929-2010), die net als zij een baan bij de Unesco had. Door hun huwelijk werd zij opgenomen in Kousbroeks Parijse vriendenkring van Vijftigers en Cobra, met dichters en schilders als Campert, Vinkenoog, Lucebert en Appel.

Naar Nederland

In 1970 nam Portnoy met man en kinderen Hepzibah en Gabriël de wijk naar Nederland. Ze streken neer in het statige herenhuis aan de Haagse Koninginnegracht, waar ze achter de eclectische gevel een reusachtig en zwaar verwaarloosd zwerfshol aantreffen. Kousbroek - uitmuntend essayist over Nederlands-Indie, techniek, fotografie, dieren en nog veel meer - knapte de boel veelal eigenhandig op en verfdde de machtige buitendeur blauw. Portnoy was op slag verliefd op het huis en de Archipelbuurt. In haar roman Bange mensen. Een Haagse vertelling (1996) staat te lezen: 'Wat een heerlijke buurt is dit: midden in de stad en toch landelijk, met die gracht en al die bomen langs de kade. [...] En je vindt hier in de buurt alles wat een mens zich kan wensen. Vlak om de hoek zijn allerlei winkels, er is er zelfs een die grafstenen verkoopt.' Pas aan de Koningin-

negracht durfde ze het aan om met een eigen boek te debuten, de verhalenbundel Steen en been uit 1971, door haar dochter uit het Engels in het Nederlands vertaald. Al vroeg wist Ethel Portnoy dat zij schrijfster wilde worden, vooral nadat zij op haar veertiende een opstel over haar eerste zoen had voorgelezen aan een verbouwerende klas. Dat streven is haar gelukt, ze zou een volstrekt eigen plaats in de Nederlandse literaire wereld veroveren.

Het jaar 1978 bracht voor Portnoy grandeur en misère. Ze vierde haar grootste letterkundige triomf toen Broedje Aap, haar bundel met urban legends, zo'n succes werd dat de term 'broedje aap' uiteindelijk in de volksmond én in de Van Dale zou worden opgenomen.

Veranderingen

In diezelfde tijd liep haar huwelijk op de klippen, Kousbroek vestigde zich met een nieuwe liefde opnieuw in Parijs. Portnoy bleef in het huis aan de Koninginnegracht wonen, en met veel genoegen. In de Archipel vond ze het juiste klimaat voor haar schrijfwerk: 'Hier heb je van die druilerige dagen waarop je urenlang aan je bureau kunt zitten.' Ze produceerde in vijfentertig jaar een gestage stroom aan spitsvondige essays, eigenzinnige romans en feministische krantencolumns, vol rake en geestige observaties, waarbij zij zich als Amerikaanse soms quasi-naïef verbaasde over Nederlandse uitvindingen als de kroket.

In een interview uit 2004, afgenomen voor ons wijkblad door buurtgenote Ellen Struick, zei ze over haar grote huis: 'Ik werk aan de straatkant. Dat is prettig, dan zie je de trams langs zoeven met al die mensen en dan ben ik niet meer zo eenzaam.' Ethel Portnoy was een geliefde en markante verschijning in onze buurt, ze hield van tweedehandsspullen en ik zag haar vaak in de winkel van Nils Meischke in de Borneostraat, neuzend tussen de boeken. En dat is ook de plek waar ik haar vandaag de dag nog wel tegenkom: haar boeken liggen, net als zoveel andere prachtige werken, regelmatig bij Nils te koop, buiten in een doos, voor één euro. Over dat bedrag zou zij zich schaterlachend hebben opgewonden.

— José Buschman —

De bewoners van Archipel-/Willemsparkbuurt kunnen zich verheugen in een omgeving die rijk is aan architectuur en detail. In de tweede helft van de negentiende eeuw is de noordelijke uitbreiding tussen Mauritskade en Scheveningse Bosjes in relatief korte tijd tot stand gekomen.

Meest opvallend is de samenhangende negentiende architectuurstijl met tegelijk individuele verschillen. Het rechte stratenpatroon is kenmerkend. De terreinen zijn uitgegeven en veelal individueel bebouwd, maar zonder dat er een stedenbouwkundig ontwerp aan ten grondslag lag zoals bij het latere plan Berlage voor Den Haag. Voornamelijk volgt het stratenpatroon de al aanwezige waterlopen. Bouwen boven een oude waterloop leidde in enkele gevallen tot verzakkingen. Zowel het Willemspark als de Archipelbuurt hadden kazernes, de Frederiks-kazerne en de Alexanderkazerne. Op de plek van de Alexanderkazerne staan nu het Couperusduin en de Alexanderflat. De stenen brug tegenover het Alexanderveld waar ruiters met kanonnen oefenden is nog aanwezig. Deze vormde de toegang tot het terrein van de Alexanderkazerne dat is omsloten door de slotgracht. Deze takt op haar beurt weer af van de Haagse Beek. Beide kazernes, Alexander- en Frederiks-kazerne, verdwenen in de jaren zeventig om plaats te maken voor wooncomplexen.

Surinamestraat

Architectuur in de Archipel & Willemspark

Onze buurten zijn rijk aan architectuur en detail

In de lezingencyclus 'Rijker Leven' kwam de rijkdom van architectuur en de historie aan bod. Deze zal t.z.t. een vervolg krijgen in een volgende voordracht.

Bart Brouwer | bartelbrouwer@gmail.com

Barista Cafe Frederikstraat

Voormalig 'Nederlands Indië' als brenger van materiële rijkdom

Onze buurt is rijk aan architectuur en architectuurdetails. De stijl van de bouwperiode is te omschrijven als 'eclectisch' dat wil zeggen dat de architecten teruggegrepen naar stijkenmerken uit Klassieke bouwkunst van de Grieken en de Romeinen en de renaissance. De bloeiperiode is niet los te zien van 'ons Nederlands Indië' waar de rijkdom voornamelijk aan te danken was. Tegen het einde van de negentiende eeuw was er een voorkeur voor de Eclectische stijl, de neogotiek en de neo renaissance. Eind negentiende/begin twintigste eeuw kwam de Art nouveau (of Jugendstil) waarvan ook enkele voorbeelden te vinden zijn zowel in Archipelbuurt als het Willemspark. Van de architect Berlage zijn huizen te vinden in het Prinsenvinkelpark en langs het Hubertusviaduct. De architect Roosenburg ontwierp het tuinhuis verscholen achter de muur aan de Kerkhoflaan in Frank Lloyd Wright stijl. Het overgrote deel van de huizen in onze buurt dateert uit de tweede helft van de negentiende eeuw, enkele huizen zoals de Villa Duinweide van kort daarvoor. Dit verklaart de samenhangende architectuur van de wijk met als kenmerk 'eenheid in de veelheid'. Veel individuele verschillen in stijl en toch een grote samenhang.

Het karakter van onze buurten draagt het stempel van de tijd van Louis Couperus in een periode waarin de 'oud Indischgasten' terugkeerden naar onze buurt gevolgd door de trek naar Duinoord rond het Sweelinkplein en het Statenkwartier in de periode era.

Parkdromen

De corona lockdown had gelukkig ook nog wel een positieve uitwerking, althans op mij: de relatieve, weldadige rust die een tijdje in en over de stad heerste als gevolg van het ontbreken van verkeerslawaai.

Onze wijk mocht zich nog extra gelukkig prijzen met de direct aan onze buurt grenzende parken - Scheveningse Bosjes en Westbroekpark en, iets verder, het Hubertuspark - waar het in de stilte aangenaam toeven was. Een verademing om je in een stedelijke oase te voelen en opeens talloze vogels te horen.

Langzaam lost de stilte nu op, het doordringende verkeerslawaai domineert weer. Op mijn vele parkwandelingen tijdens de 'intelligente afsluiting' dagdroomde ik hoe we die kostbare rust en stilte op een of andere manier ook na de corona kunnen vasthouden.

Dromend om onze parken veel nauwer met elkaar te verbinden, zonder doorsnijdend autoverkeer. In het gemeentelijke plan voor Scheveningse Bosjes en Westbroekpark worden verlagings- en gedeeltelijk overkluizing van de rumoerige Teldersweg voorgesteld als maximaal haalbaar, maar zou totale ondertunneling vanaf Hubertustunnel tot World Forum uiteindelijk niet denkbaar zijn?

Dromend om een aantal sluiptwegen - zoals de Ver Huëlweg, de Duinweg, de Haringkade, de Kerkhoflaan - uitsluitend voor fietsers en wandelaars (en voor bestemmingsverkeer) te gebruiken.

Dromend om stukken groen aan de parken toe te voegen, zoals de driehoek in de bocht van Kerkhoflaan en Aletta Jacobsweg.

Illusies over mijn dagdromen maak ik me niet. De automobilisten-druk is sterk en de gemeente komt door de corona in financieel zwaar weer. Maar misschien is dit toch het moment om het beleid flink bij te sturen, respect en waardering voor de natuurlijke omgeving en (af en toe) stilte in de stad centraler te stellen, en de gigantische ruimte die auto's opeisen te beperken.

AH

Open dagelijks
— 12.00 u
tot 15.00 u
Heilige Missen
zijn hervat

De kerk van de H. Jacobus de Meerdere aan de Parkstraat vormt samen met het Willibrordushuis in de Oude Molstraat en de Broeders van St. Jan een spiritueel centrum in het hart van Den Haag. De kerk staat aan de rand van onze wijk en Archipel & Willemspark behoort tot deze parochie. Elke zondag zijn er drie Eucharistievieringen om 09.00, 10.15 uur (Latijnse Hoogmis) en om 12.00 uur (gezinsviering). Voor overige vieringen en activiteiten kunt u informatie vinden op www.rkdenhaag.nl

Bezoekgroep de St. Jacobsstaf

In de Archipel & Willemspark is de bezoekgroep van de Jacobusparochie de St. Jacobsstaf actief. Zij bezoeken mensen die aan huis gebonden zijn, begeleiden bij dokters- of ziekenhuisbezoek en organiseren uitstapjes. Ook voor een wandeling met of zonder rolstoel kunt u ons bellen. Tevens voor begeleiding en vervoer bij kerkbezoek.

Lore Olgers T. 324 41 18 of 06 297 371 51. Iedereen kan een beroep op ons doen. Juist in deze Corona tijd zijn wij er voor u.

Zomeruitstapjes voor ouderen afgelast

Helaas zijn onze zomeruitstapjes tot 1 september 2020 in verband met de coronamaatregelen afgelast.

Pastorie H. Jacobus de Meerdere Willemstraat 60 | 2514 HN Den Haag
Vicaris | Dr A.J.M. van der Helm | T 360 55 92 | jacobus@rkdenhaag.nl
Informatie over activiteiten: Lore Olgers | T 324 41 18 | www.rkdenhaag.nl

Plussen & Minnen van de Coronatijd

Hoe ziet het leven eruit in tijden van Corona. Wat zijn de onverwachte plussen, wat is onverwacht leuk, zijn nieuwe ontdekkingen? Wat zijn dingen die je echt mist in deze tijd? Vanuit het project Rijker Leven vroegen we het aan verschillende oudere bewoners in de wijk Archipelbuurt en Willemspark.

Uitspraken van ouderen in de buurt

- + 'De plussen zijn dat ik veel aandacht krijg van mijn dochters, kinderen en kleinkinderen. Het is ook een mooie tijd. Ik zie veel positieve ontwikkelingen. Zo is er volgens mij ook steeds meer besef van het belang van de natuur.'
- 'Het is een tijd, waarin ik veel alleen ben. Dat vind ik moeilijk.'
- + 'Coronatijd geeft ook rust en ruimte en mensen zijn vriendelijker en behulpzamer.'
- 'Het valt me niet mee om alleen te zijn in deze tijd. Ik mis het samenkomen met andere mensen.'
- + 'Mijn zwager is niet met pensioen. Ik sprak hem niet zoveel. Nu belt hij elke vrijdagochtend. Dat is zo gezellig! ... We hebben een heel belschema gemaakt met granny calls, een initiatief dat mijn kleindochter mee heeft opgezet. Dat werkt fantastisch, want dan kun je zorgen dat je thuis bent als er iemand belt.'
- 'Wat ik mis is dat je niet eens lekker uit kan gaan. Dat je niet naar de kinderen toe kan, of naar een restaurant of evenement ... Even er uit!'

Blijf En lach Op de straat Luister naar en maak Muziek

Een Elfje over de coronatijd

Gedicht dat bestaat uit elf woorden in een vast patroon. Door: Ron Ladage.

- + 'Het goede vind ik dat het een tijd van bezinning is. Ik hoop dat mensen beseffen dat ze voorzigtiger met de wereld moeten om gaan.'
- 'Ik mis heel erg - echt waar - de omarming van mijn kleinkinderen, even een knuffel. Die afstand vind ik vreselijk.'
- + 'Een mooie ontdekking: dat jongeren meer rekening met je houden in de openbare ruimte. Als ik bijvoorbeeld de winkel binnen kom wachten ze. Voorheen gingen ze snel voor 'ik ben toch sneller ... Dat is nu anders. Mensen ontmoeten elkaar nu anders.'
- 'Mensen worden heel creatief, hoe ze omgaan met de situatie ... allerlei ideeën, oplossingen en plannetjes. Terwijl ze anders veel meer achterover leunen, afwachten.'
- + 'Mensen worden heel creatief, hoe ze omgaan met de situatie ... allerlei ideeën, oplossingen en plannetjes. Terwijl ze anders veel meer achterover leunen, afwachten.'
- 'Als ik in de stad ben voor een boodschap, even een kopje koffie op een terras of ergens een hapje eten, dat mis ik wel.'
- + 'Ik ben nu nog meer de gezelligheid van mijn hondje dat vorig jaar is overleden.'
- 'Ik mis nu nog meer de gezelligheid van mijn hondje dat vorig jaar is overleden.'
- + 'De lucht is lekker schoon en het is niet alsof de vogels harder zingen. We worden ons meer bewust van de natuur en hoe belangrijk die is.'
- 'Ik mis nu nog meer de gezelligheid van mijn hondje dat vorig jaar is overleden.'
- + 'Ik ben wel blij dat de wereld pas op de plaats maakt. Het sloeg wel door. Ik ben blij dat er nu tijd is om te kijken hoe we dingen beter kunnen organiseren.'
- 'Nu de drang om naar buiten te gaan wegvalt, gun ik mezelf meer tijd om met mijn hobby's bezig te zijn en daar van te genieten.'
- + 'Wat ik echt af en toe mis is een goed gesprek en ook de wekelijkse yoga.'
- 'Wat ik echt af en toe mis is een goed gesprek en ook de wekelijkse yoga.'
- + 'De planeet krijgt rust, dat is een goede zaak!'
- 'Bezoek aan of van familie is er niet bij, ja dat is wel jammer ...'
- + 'Heerlijk dat het zo lekker rustig is.'

Interviews van Anne, Matthias & Veronique

NassauHuis

070 324 50 50 | info@nassauhuis.com

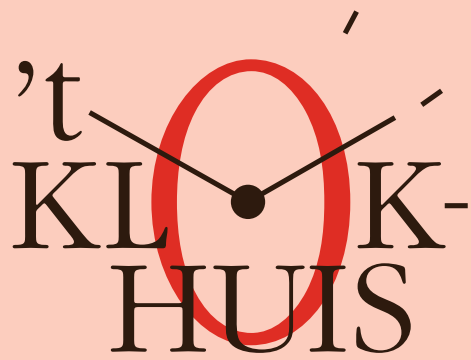

Samen houden we onze buurt leefbaar

Ook op afstand...

archipelwillemspark.nl

Leuke ideeën voor nieuwe activiteiten

Het bestuur van het Klokhuis zoekt ideeën voor nieuwe activiteiten die we kunnen opstarten. Graag per brief, email of telefoon doorgeven aan het kantoor, stichtinghetklokhuis@live.nl of 070 350 35 11 of kom eens langs.

Wijk- en Dienstencentrum 't Klokhuis

Celebesstraat 4 — 2585 TJ Den Haag
T. 070 350 35 11
E. stichtinghetklokhuis@live.nl
F. www.facebook.com/klokhuis.denhaag
www.stichtinghetklokhuis.nl

Openingstijden 't Klokhuis

maandag t/m donderdag 09.00 – 16.00 uur,
vrijdag 9.00 – 13.00 uur.

U kunt voor informatie, reserveringen en toegangskarten van activiteiten bij onze infobalie terecht, dagelijks van 9.00 uur tot 13.00 uur.

Beheer: mevrouw Randjeni Dubar
Assistent beheer: Demos Negassi

Bestuur Stichting Het Klokhuis

De heer Ruud Klein | voorzitter
ruudklein@stichtinghetklokhuis.nl

Mevrouw Liesbeth de Bles | bestuurslid
liesbethdebles@hotmail.com

De heer Willem Oostdam | penningmeester
ienwoostdam@ziggo.nl

De heer P. Damen | bestuurslid
pdamen43@gmail.com

Ouderenconsulent Matthias Wenzel,
spreekuur maandag tussen 11 – 12 uur
op afspraak via 't Klokhuis, T. 350 35 11

Wijkbus 'STAP IN'
aankomsten/info: tussen 9 – 10 uur, T 352 04 16

Telefooncirkel A/W/Z
Info coördinator: Lien Duran, T 211 04 59
mw M. Simonis-Harten, T 350 34 94

Bloedafname en Trombosedienst

De Trombosedienst neemt, in samenwerking met het Bronovo Ziekenhuis, iedere dinsdag bloed af in het Klokhuis. U kunt terecht tussen 10.00 en 11.00 uur.

Vanaf 2 juni is het Klokhuis weer open! van 09.00 tot 13.00 uur en in de middag en avonden alleen als er activiteiten zijn.

Er zijn nog geen vaste afspraken over welke activiteiten zullen beginnen maar een aantal activiteiten kunnen niet eerder dan 1 september weer starten zoals de sport. Het is nog niet duidelijk of het Klokhuis wordt gesloten gedurende de vakantie. Pas in augustus kunnen we meer zeggen over de plannen na de zomer. In de afgelopen tijd is er veel gebeurd in het Klokhuis o.a. asbest verwijderd, daken vernieuwd, isolatie aangebracht op het dak. Als het goed is komen er ook zonnepanelen op het dak.

De zalen van het Klokhuis zijn voorbereid op de 1,5 m, we hebben protocollen en passen hygiënemaatregelen toe. In de gangen op de verdiepingen houden we eenrichtingsverkeer aan met pijlen op de grond. De lift mag nu nog maar 1 persoon tegelijk vervoeren. Bezoekers worden alleen toegelaten indien men geen ziekteverschijnselen heeft zoals koorts, hoesten, verkoudheid of griep.

U kunt dagelijks contact opnemen met het Klokhuis over welke activiteiten zijn begonnen en wat de plannen zijn: 070 350 35 11, stichtinghetklokhuis@live.nl

In het Klokhuis kan je het programma afhalen of kijk op ... www.stichtinghetklokhuis.nl

Open dagen 27+28 juni

Thor de Bataaf bruist!

Als je bij het tennispark aan de Ver Huëllweg 2 in Den Haag aankomt, zie je meteen wat gedaan is om de gezondheid van sporters en bezoekers te beschermen. De preventie-richtlijnen, hygiëne- en afstandsmaatregelen en toezicht zijn voor iedereen duidelijk.

Het hagelwitte monumentale clubgebouw draagt bij aan de aangename sfeer op het park. Tennispark de Bataaf biedt naast

18 verlichte allweather-tennisbanen en 3 indoorbanen ook een tennisshop, geavanceerde fitness, een gezellig en voor iedereen toegankelijk grand café, de buitenschoolse opvang van Zein Childcare, Archipel fysiotherapie en kapper "Leo-acasa". Thor de Bataaf is vaak tot gezelligste tennisvereniging van Den Haag uitgeroepen. De kindvriendelijke en openhartige verbondenheid van en door haar leden zijn kenmerkend.

Voor nieuwe leden zijn er allerlei faciliteiten, zodat ze zich er snel thuis voelen. Door buddy's worden zij geïnformeerd over de organisatie en activiteiten. Zij kunnen al direct contact met andere leden maken via social media en vooropgezette WhatsApp-groepen voor verschillende speelniveaus. De ca. 1400 leden bestaan uit recreatieve spelers, jeugd en wedstrijdspelers van alle niveaus en leeftijden. Ook expats voelen zich hier snel thuis. Iedereen wordt uitgenodigd mee te doen aan de vele activiteiten en competitievormen waarmee Thor de Bataaf zich van andere tennisparke onderscheidt. De organisatie wordt gerund door een grote groep vrijwilligers.

In het weekend van 27 en 28 juni 2020 wordt tijdens het voor de leden georganiseerde Promo-Thornooi een open dag voor nieuwe leden en belangstellenden gehouden. Deze dag bestaat uit een kennismakingsprogramma met gratis tennistraining en een drankje met gebak, onder het genot van sfeervolle live-muziek. Daarbij zijn toptennissers actief door de samenwerking van Thor de Bataaf met WijZijnTennis.nl en Robin Haase.

Iedereen is welkom na aanmelding via WhatsApp 06 209 367 30.

 www.thordebataaf.nl

Marjan Teesing

18 jan 1942 — 5 juni 2020

Het bericht van het overlijden na een kort ziekbed van Marjan Teesing kwam als een grote schok voor velen uit de buurt. Marjan kwam jaren geleden in de redactie van de wijkkrant. Ze maakte wel een duidelijk voorbehoud: ze wilde relevante informatie verstrekken over duurzaamheid en energietransitie. Ze richtte een actieve werkgroep op die informatie verzorgde tijdens o.a. het Energiecafé, waar ze haar beroemde Groene Buurtsoep serveerde. Ze beschikte over een groot netwerk en werkte constructief samen met de gemeente en andere wijken. Dankzij haar belandden vele zonnepanelen op de daken.

Marjan toonde een brede interesse in alles wat met duurzaamheid te maken had. In haar laatste interview in de februarikrant besteedde ze aandacht aan waterstof als energiebron. In 2015 kreeg zij de ErePrijs van de Bewonersorganisatie Archipel & Willemspark voor haar vele verdiensten op milieugebied.

Het welzijn van de aarde ging Marjan oprecht aan het hart. We hebben haar leren kennen als een beminlijk, bescheiden, scherpzinnig en zeer doelgericht voorvechtster van de duurzaamheid. De buurt zal haar missen.

De redactie